

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní třída 16, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 11. 2011 č. j. 3288/11 a o ochranu proti nečinnosti žalované, v řízení o kasační stížnosti proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. 9. 2012 č. j. 9 A 32/2012 - 36,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Kasační stížnost podanou v zákonné lhůtě se žalobce jako stěžovatel domáhá zrušení shora označeného usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud"), kterým zamítl stěžovatelovu žádost o osvobození od soudních poplatků.

Městský soud v odůvodnění usnesení uvedl, že nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků i přesto, že byly splněny podmínky stanovené v § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."), neboť dle jeho názoru tohoto institutu zneužívá k bezplatnému svévolnému uplatňování práva k neomezenému vedení soudních sporů. Kroky učiněné žalobcem v řízení před Českou advokátní komorou a před soudy ukazují, že záměrem žalobce je vedení sporu jako takového, přičemž se vytrácí samotná podstata sporu.

Stěžovatel ve své kasační stížnosti explicitně nepodřazuje zákonu důvody, na jejichž základě se dovolává přezkumu výše označeného soudního rozhodnutí. Nicméně nedostatek podřazení kasačních námitek zákonu není nedostatkem návrhu, který by bránil projednání věci (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz). Po zhodnocení obsahu kasační stížnosti dospěl zdejší soud k závěru, že se stěžovatel domáhá přezkumu rozhodnutí z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

V kasační stížnosti stěžovatel označil několik pochybení městského soudu, která jsou dle jeho názoru důvodem pro zrušení vydaného rozhodnutí. Podle stěžovatele odůvodnění rozhodnutí městského soudu nemůže v právním státě obstát, protože soud bez ohledu na celý text ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. vyvozuje, že právo na osvobození může být zneužito, přičemž samotné osvobození může být kdykoliv odejmuto. Stěžovatel namítá, že městský soud dává najevo svévolné stranění České advokátní komoře tím, že neaplikuje zákony, ale judikáty. Taktéž považuje za svévolný akt soudu, pokud v něm tvrdí, že nebude posuzovat, zda žalobní návrhy jsou zjevně neúspěšné, čímž ignoruje platný procesní předpis. Zároveň uvádí, že soud neposoudil ani jeden žalobní návrh jako neúspěšný; proto je takové konání soudu v právním státě nepřijatelné. Stěžovatel rovněž uvádí námitky, které zjevně nesouvisí s napadeným usnesením a jsou pouze obecnou reakcí stěžovatele na rozhodování soudů v jeho věcech.

Nejvyšší správní soud se nejdříve zabýval splněním podmínek řízení o kasační stížnosti. Ze soudního spisu totiž vyplývá, že stěžovatel neuhradil soudní poplatek spojený s podáním kasační stížnosti [§ 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů] a také není v řízení zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Z konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že *„v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem.“* (k tomu srovnej rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37, ze dne 6. 6. 2012, č. j. 2 Ans 6/2012 – 13). Kasační stížnost lze tedy i při absenci těchto podmínek projednat a jedná se rovněž o kasační stížnost přípustnou.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

Osvobozením od soudních poplatků se zdejší soud se ve své předchozí judikatuře již několikrát zabýval. Tento institut je zakotven v českém právním řádu, aby dával všem bez rozdílu možnost domáhat se soudní ochrany plynoucí z ústavního práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12 uvedl podmínky, které musí předcházet žádosti na osvobození od soudních poplatků: *„(t)ento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z dikce ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. především vyplývá, že účastník může být osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů:*

a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků,

b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný,

c) doložení nedostatku prostředků.

Mimo toto ustanovení se dílčím způsobem aplikuje rovněž ust. § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, (dále jen „o. s. ř.“), za použití ust. § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, či rozsudek ze dne 26. 11. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66).“

Rozšířený senát Nejvyšší správního soudu v usnesení ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, publ. pod č. 2099/2010 Sb. NSS, ve vztahu k těmto podmínkám dovodil, že „*slovo „může“ užité v § 36 odst. 3 větě první s. ř. s. ovšem dává soudu určitý, byť ve světle judikatury Ústavního soudu poměrně nevelký, prostor pro uvážení, zda, i když jsou podmínky pro osvobození splněny, tj. účastník nemá dostatek prostředků a není naplněna ani negativní podmínka osvobození zakotvená ve větě druhé zmíněného ustanovení, není výjimečně namístě mu dobrodiní osvobození od soudních poplatků odepřít. Soudní uvážení se musí řídit stejnými pravidly jako uvážení správní, tj. zejména se musí vyvarovat libovůle, rozlišovat mezi různými případy na základě racionálních, logických a nediskriminačních kritérií a posuzovat obdobné případy obdobně a různé případy různě. Tato povinnost při soudním uvážení plyne z principu materiálního právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Znamená to, že budou-li podmínky podle § 36 odst. 3 věty prvé a věty druhé s. ř. s. splněny, pravidelně to povede k osvobození od soudních poplatků, a to v míře, která bude odpovídat majetkové nouzi účastníka řízení. Je proto žádoucí účastníka osvobodit jen částečně, lze-li po něm spravedlivě požadovat, aby byť jen z určité části svoji poplatkovou povinnost splnil. Neosvobození bude za splnění podmínek výjimkou z pravidla, pro kterou musí existovat vážné skutkové důvody, které je soud v rámci odůvodnění svého uvážení povinen přezkoumatelně vyložit, přičemž vždy musí mít na paměti, že základním smyslem a účelem uvedeného ustanovení je zajistit rovný přístup osob k soudní ochraně, tj. výkon ústavně zaručeného základního práva.*“

V rozsudku ze dne 10. 5. 2012, č. j. 6 As 15/2012 – 15, pak Nejvyšší správní soud odkázal i na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, podle kterého „*v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od nějž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) - srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo nález Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08.*“ Na základě těchto jednotlivých funkcí soudních poplatků dochází zdejší soud k závěru, že je důležité nejen ochraňovat účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. cit. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12).

V nyní projednávané věci je důležité, zda městský soud dostatečně zvážil stěžovatelovu žádost o osvobození od soudních poplatků ze všech těchto hledisek. Městský

soud nejen řádně posoudil splnění všech podmínek stanovených v § 36 odst. 3 s. ř. s., ale současně zhodnotil postup při vedení řízení ze strany stěžovatele, kterému i dle názoru zdejšího soudu nejde o úspěšné dovedení řízení do konce, nýbrž se snaží o neustálé prodlužování sporu. Navíc stěžovatel vede mnoho dalších soudních řízení, které svým obsahem korespondují s nyní projednávanou věcí a jeho postup je *de facto* ve všech řízeních totožný. Městský soud ve svém usnesení jasně a srozumitelně v odůvodnění konstatoval skutkové důvody, na jejichž základě žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl.

Zdejší soud rovněž přihlédl ke skutečnosti, že stěžovatel se domáhá přezkoumání rozhodnutí, jímž mu byl ustanoven advokát pro řízení o ústavní stížnosti proti rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 30 C 113/11, tj. napadá rozhodnutí žalované, jímž bylo jeho žádosti vyhověno, a to jen z toho důvodu, že se domnívá, že advokát by jej měl zastupovat pouze formálně a akceptovat jím učiněné úkony. Rovněž se domáhá ochrany před nečinností žalované spočívající v požadavku na zrušení tohoto určení. Stěžovateli tedy byla žalovanou poskytnuta právní pomoc k tomu, aby mohl podat ústavní stížnost, ovšem forma této pomoci neodpovídá jeho představám. Vzhledem k tomuto nevidí Nejvyšší správní soud důvod, aby náklady sporů jako je tento, jichž stěžovatel vede několik, měl nést stát formou institutu osvobození od soudních poplatků. Nemajetnost nemůže být bez dalšího důvodem, aby se nemajetná osoba mohla volně a bez jakýchkoliv omezení realizovat v podávání četných podání k soudu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, dále rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 7. 2012, č. j. 5 Ans 10/2012 – 26). „*Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně*“ (viz cit. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 101/2011 – 66, resp. rozsudek ze dne 6. 6. 2012, č. j. 2 Ans 6/2012 - 12). Z výše uvedeného vyplývá, že odůvodnění rozhodnutí městského soudu, kterým dovozuje, že stěžovatel institutu osvobození od soudních poplatků zneužívá, je v tomto případě přípustné.

Tvrzení stěžovatele, že městský soud jednal svévolně tím, že „*nebude posuzovat, zda žalobní návrhy jsou zjevně neúspěšné*“ si s jeho tvrzením, že „*soud neposoudil ani jeden žalobní návrh jako neúspěšný*, odporuje. V prvním případě stěžovatel napadá jednání městského soudu v tom smyslu, že se žalobními návrhy vůbec zabývat nehodlá, zato v druhé námitce tvrdí, že soud neposoudil ani jeden žalobní návrh jako neúspěšný, tedy že se soud návrhy naopak zabýval. Takto rozpornou argumentaci logicky nelze vypořádat.

Stěžovatel dále namítá, že městský soud straní žalované tím, že při svém rozhodování vychází z judikatury. S užitím judikatury v rozhodování se Nejvyšší správní soud zabýval v rozsudku ze dne 15. 12. 2010, č. j. 6 Ads 109/2010 - 47, kde jasně uvedl, že judikatura sice nemá normativní charakter, ale je významným argumentačním instrumentem při rozhodování obdobných případů. Poukaz městského soudu na judikaturu zdejšího soudu je případný i z toho důvodu, že Nejvyšší správní soud je zákonem povolán ke sjednocování judikatury správních soudů ve smyslu ust. § 12 odst. 1 s. ř. s.

Požaduje-li stěžovatel kasační stížností rovněž, aby o věci rozhodoval místně příslušný krajský soud, konstatuje Nejvyšší správní soud, že o místní příslušnosti soudu

v této věci již v kasačním řízení rozhodl usnesením ze dne 21. 2. 2012, č. j. 2 As 48/2012 - 4.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti, došel Nejvyšší správní soud k závěru, že podaná kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl podle § 110 odst. 1, věty poslední s. ř. s.

Stěžovatel, který neměl v tomto řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s.) a žalovanému žádné náklady nevznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žalovanému náhradu nákladů řízení nepřiznává.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. listopadu 2012

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu